

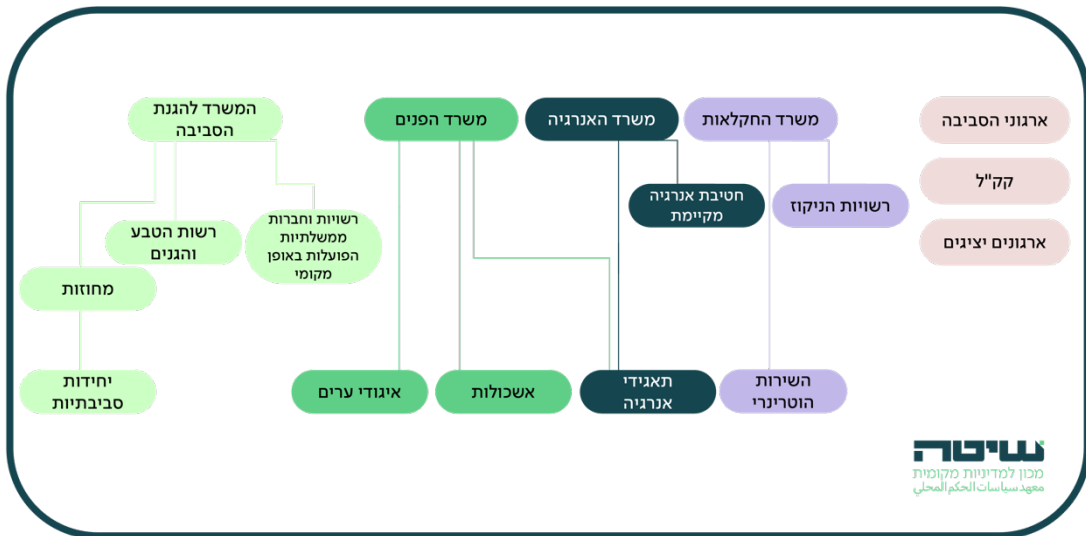
מדריך ECOSYSTEM סביבתי לחבר.ת המועצה בוועדת איכות סביבה

כמחזיק.ת תיק איכות סביבה או חבר בוועדת איכות סביבה חשוב להכיר את עבודת משרדי הממשלה והארגונים השונים, גם אם לא תמיד תוכלי. לפנות אליהם בצורה ישירה, מאחר ומשרדי הממשלה עובדים בעיקר מול הדרג המקצועי ברשות המקומית. לפניך מיפוי של גופי הסביבה העיקריים הנמצאים בממשק עם הרשויות המקומיות, כולל רקע ומידע על המשאבים וההזדמנויות ליצירת ממשקי עבודה משמעותיים עבורך.

כחלק מעבודת ועדת איכות סביבה, ועדת חובה ברשות, ניתן להתוות מדיניות סביבתית ולהוציא לפועל פרויקטים רבים, לכן הכרות עם הגופים הסביבתיים תסייע לך במשימת הפיקוח והבקרה על עבודת גורמי המקצוע, תשמש כמקור ללמידה על סוגיות ופתרונות קיימים ותעזור לך לקדם פעולות משמעותיות לשיפור איכות החיים של התושבים והתושבות.

חשוב לדעת! כדי לממש חלק מהמשאבים וההזדמנויות המפורטים במסמך ומוצעים עבורך, עליך לרתום את ראש הרשות המקומית והמנכ"ל.ית - נציין זאת בסעיף הרלוונטי, וכמובן חלק מההזדמנויות המוצעות ייקחו זמן וידרשו רכישת ניסיון, אז מומלץ לשמור על סבלנות.

לפניך תרשים של גופי הממשל והחברה המרכזיים בתחום הסביבה :



מכון שיטה, פועל לחיזוק הדמוקרטיה המקומית ויצירת מעטפת מקצועית מלווה ותומכת לרשויות מקומיות ונבחרי ציבור בשלטון המקומי. נשמח לעמוד לרשותך, למידע, חשיבה משותפת ולכל עניין אחר - ראש תחום סביבה ואקלים במכון שיטה -

אורי נחמני ori@shittah.org



היחידות הסביבתיות

היחידה הסביבתית ברשות המקומית היא הגוף העיקרי שיש ליוצר מולו ממשק עבודה חיובי ושיתוף פעולה הדוק וטוב. בחלק מהרשויות המקומיות, במקום יחידה, יהיה אגף או רשות לאיכות סביבה (כלומר, גוף גדול ומבוסס יותר), ובחלק מהרשויות, אין יחידה סביבתית, ובמקומה האחראי על תחום הסביבה יהיה, לרוב, אגף שפ"ע או חזות העיר .

היחידות הסביבתיות מוציאות לפועל את המדיניות הסביבתית של המשרד להגנת הסביבה ברמה המקומית. ליחידות סמכויות ואחריות במגוון נושאים סביבתיים, ורובן פועלות תחת הדרכה וליווי של המשרד להגנת הסביבה. בישראל פועלים 10 איגודי ערים לאיכות סביבה ו-45 יחידות סביבתיות שמתוכנן 19 יחידות אזוריות. המערך כולל 201 רשויות ומספק מגוון שירותים סביבתיים ברמה המקומית ל-8.2 מיליון תושבים. [כנסו ללינק](#) לבדוק האם קיימת יחידה סביבתית ברשות המקומית שלכם. והאם הרשות חברה באיגוד ערים לאיכות סביבה (פירוט בהמשך).

יחידה מכוח המשרד להגנת הסביבה-

1. יחידה סביבתית עירונית: מחלקה ברשות המקומית.
2. יחידה סביבתית אזורית: מחלקה הכפופה לרשות מקומית אחת, אך מטפלת בנושאי איכות סביבה של מספר רשויות מקומיות הנושאות במימון הפעילות שלה.

לפני הכל, עם הכניסה לתפקיד, מומלץ לתאם פגישה עם היחידה הסביבה הפועלת בתחום הרשות המקומית, מכיוון שמהווה גוף מקצועי בתחום הסביבה והאקלים ברשות המקומית. בפגישה כדאי לשמוע על תכנית העבודה של היחידה ומה הם תחומי העיסוק המרכזיים שלה. בנוסף, חשוב לקבוע ממשק עבודה נוח וחיובי לשני הצדדים - ישיבות קבועות ודרכי תקשורת. עם הזמן, מומלץ לבחור מספר פרויקטים שניתן לעבוד עליהם במשותף, כאשר היחידה הסביבתית נותנת רוח גבית עבורך, ולהיפך.

חשוב לדעת! שיתוף פעולה טוב עם היחידה הסביבתית הוא מצב של WIN-WIN לשני הצדדים - היחידה הסביבתית תהנה מרוח גבית טובה לעבודתה המקצועית, ואתה תהנה מהרחבת קהל הבוחרים שלך ומיצירת הישגים מקצועיים רבים יותר במהלך הקדנציה .



ממשקי עבודה אפשריים עם היחידה הסביבתית:

(1) **נציגות היחידה הסביבתית בוועדת איכות סביבה** - כאמור, היחידה הסביבתית הינה הגוף המקצועי לענייני סביבה ואקלים ברשות המקומית, לכן נציגי היחידה משתתפי בוועדות איכות הסביבה, מהווים מקור לידע והם בעלי היכרות עם דמויות מקצועיות ויועצים נוספים. לקראת דיוני ועדה רלוונטיים ניתן לבקש מהם להכין הסבר על נושא או פרויקט מסוים, כאשר יש עדיפות לתכניות המתואמות ביניכם מראש.

(2) **תקציב לפעילות** - ליחידות הסביבתיות תקציב שוטף לפעילות, שמקורו בתקציב הרשות המקומית ובקולות קוראים של משרדי ממשלה, קרנות וגופי סביבה נוספים. כמו כן, למשרד להגנת הסביבה קול קורא ייעודי להקמה והפעלת היחידות הסביבתיות, ב-5.2.24 פורסם שהמשרד להגנת הסביבה מקצה 110 מיליון ש"ח לפעילות היחידות הסביבתיות. גובה התמיכה נקבע על פי גודל היחידה, מספר התושבים, שטח גיאוגרפי, אשכול למ"ס (באשכולות 1 עד 4 גובה התמיכה של המשרד להגנת הסביבה יכול להגיע לרבע מהעלות הכוללת של היחידה) ועוד. תקציב זה כולל גם תמיכה לאיגודי ערים. חשוב להכיר את המקורות העיקריים לקולות קוראים) למשל, המשרד להגנת הסביבה, משרד האנרגיה, קק"ל וקרנות מקומיות, כמו יד הנדיב או קרנות בינלאומיות, כמו (HORIZON ולקיים מעקב שוטף על הגשת בקשות לקולות קוראים רלוונטיים.

(3) **הכשרות לחברי מועצה ועובדי הרשות המקומית** - המשרד להגנת הסביבה מקיים ומממן קורסים והכשרות לרשות המקומית בתחומי עיסוק המשרד, למשל רישוי עסקים, היערכות חירום סביבתית, תכנון סביבתי, בנייה ירוקה, אכיפת חוקי סביבה ועוד. מומלץ לרתום את גורמי המקצוע ביחידה הסביבתית ליצירה ובנייה של הכשרות משותפות, ולמפות את הגורמים הבולטים ברשות המקומית שכדאי לייצר עבורם הכשרה. לתיאום והפקת הכשרה יש ליצור קשר עם מנהל תחום שלטון מקומי במחוז שהרשות בתחום

הזדמנויות:

(1) **הרחבת הפעילות הסביבתית ברשות המקומית** - כאמור, היחידה הסביבתית היא אמצעי למימוש המדיניות שועדת איכות הסביבה והרשות המקומית מתוות. לכן, אם ברשות שלך לא פועלת יחידה סביבתית - זה הזמן. וכמובן, אם כבר פועלת ברשות המקומית יחידה סביבתית, בתור מחזיק. תיק איכות סביבה ביכולתך לקדם את הרחבת הפעילות שלה. חשוב לדעת! יצירת תקנים, הקמת יחידה או אגף והגדרת סמכויות לגוף חדש ברשות יכול להיות תהליך ארוך, והוא דורש גיוס של ראש ומנכ"ל הרשות. כמצוין לעיל, המשרד להגנת הסביבה מציע מימון חלקי דרך הקול הקורא ליחידות הסביבתיות. כמחזיק. תיק איכות סביבה, אין ספק שמדובר בהישג משמעותי.

(2) **יצירת שיתופי פעולה אזוריים בין רשויות מקומיות** - דרך שיתוף פעולה בין יו"רים של ועדות איכות סביבה ניתן לקדם פרויקטים סביבתיים גדולים בעלי השקעה כלכלית נרחבת ולנצל את היתרון לגודל, למשל הקמת מתקן מיון וטיפול בפסולת אזורי. יש יתרון לרשויות מקומיות החברות באיגוד ערים או באשכול רשויות, אשר מהווים תשתית לפעילות כזאת. ארגון חיים וסביבה מקים פורומים אזוריים של מחזיקי תיקי איכות סביבה, הנפגשים אחת לרבעון, ומטרתם למידת עמיתים, סיורים ודיונים על מענים לבעיות משותפות אזוריות. לבדיקה האם קיים פורום אזורי בשטחך ולהצטרפות יש לפנות לחן ברדה, מנהלת תחום שלטון מקומי בחיים וסביבה במייל local@sviva.net.

משרד הפנים

המשרד אחראי על פיקוח ובקרה על השלטון המקומי והרשויות המקומיות בישראל, כמו גם לפיתוח וחיזוק שלהן. כתוצאה מכך, פועל המשרד לצמצום פערים והתרת חסמים, באמצעות התייעלות כלכלית, קידום צדק חלוקתי והעצמת ההון האנושי, בדגש על הרשויות המוחלשות.

תחת משרד הפנים פועלים שני גופים סביבתיים להם ביטוי ברשויות המקומיות -

1. **איגוד ערים לאיכות הסביבה**: איגודי ערים לאיכות סביבה הם תאגידי סטטוטוריים בישראל העוסקים בקשת רחבה של שירותים: ביוב, תכנון סביבתי, ניטור, רישוי, פיקוח ואכיפה, חינוך וכן טיפול במפגעים ומקרי חירום כגון חומרים מסוכנים. האיגודים הוקמו מכוח חוק איגודי ערים, תשט"ו-1955, על-פי צווים שהוציא שר הפנים. הרשויות החברות באיגוד מנהלות ומממנות את פעילותו. איגודי הערים לאיכות הסביבה מונחים מקצועית על ידי המשרד להגנת הסביבה ומקבלים ממנו תקציב משלים.
2. **אשכול רשויות**: פלטפורמה לשיתוף פעולה בין רשויות מקומיות לשם אספקת שירותים ולפעולה משותפת לפיתוח כלכלי, חברתי וסביבתי. כל רשות מחליטה לעצמה באופן וולונטרי לאיזה תחום טיפול שבו עוסק האשכול ברצונה להצטרף. התחומים שכל האשכולות מטפלים בהם: שירות אזורי לניהול מערך הפסולת ברשויות, התייעלות אנרגטית וקידום ייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת. מקורות תקציב האשכולות הם מענק שוטף של משרד הפנים, דמי השתתפות הרשויות המקומיות, תמיכה של משרדי ממשלה בהתאם לפרויקטים ובאמצעות קולות קוראים שונים ופילנתרופיה. לרשימת הרשויות המקומיות החברות באשכול [לחצו כאן](#).

חשוב לדעת! רשות מקומית יכולה להחזיק ביחידה סביבתית ולהיות חברה באיגוד ערים ואשכול רשויות גם יחד.

בדומה להמלצה לניהול ממשק העבודה מול היחידה הסביבתית, גם במקרה זה מומלץ לתאם פגישה עם עובדי איגוד ערים לאיכות סביבה או אשכול הרשויות, בהם הרשות המקומית חברה. כאמור, שיתוף פעולה טוב עם האיגוד או האשכול הוא חשוב להצלחת פעילותך כמחזיקת תיק איכות סביבה.

מכיוון שגופים אלה מקדמים אזוריות וחיזוק שיתופי פעולה בין רשויות מקומיות, ניתן להיעזר בידע המקצועי והכלים הנוספים העומדים לרשותם, במטרה לקדם תכניות ופרויקטים משותפים בין רשויות שכנות. כמו כן, גם במקרה זה, ניתן להזמין את נציגי איגוד ערים לאיכות סביבה או אשכול הרשויות האזורי לישיבות ועדת איכות סביבה וניתן לקבל את עזרתם לצורך הכשרות לעובדי הרשות המקומית.

המשרד להגנת הסביבה

המשרד להגנת הסביבה פועל לשמירה על הסביבה ועל בריאות הציבור באמצעות קידום חוקים, תקנות ותקנים, פיקוח על יישומם ואכיפתם וזאת מתוקף אמנות בין לאומיות מחייבות. בתחומי האחריות של המשרד: טיפול באיכות האוויר, ניהול הפסולת, פיקוח על חומרים מסוכנים, הגנה על השטחים הפתוחים והמגוון הביולוגי, היערכות לשינויי אקלים ועוד. המשרד פועל ב-3 רמות: ארצית, מחוזית ובמסגרת השלטון המקומי דרך היחידות הסביבתיות. בנוסף, [במשרד אשכול שלטון מקומי, חינוך וקהילה](#), האמון על הקשר עם הרשויות המקומיות.

משאבי המשרד להגנת הסביבה לתמיכה בעבודת הרשות:

(1) **תמיכות וקולות קוראים** - המשרד תומך בכל שנה ברשויות המקומיות דרך קולות קוראים בהתאם לתכנית העבודה שלו. כחברת מועצה תוכלי לעיין בקולות הקוראים המפורסמים וללמוד על סדר היום של המשרד מבחינת השקעת תקציבים ותמיכה ברשויות, בנוסף התנאים להגשה ילמדו אותך על האפשרויות למימוש התקציבים והפערים הקיימים מעת לעת. כמובן שהתמיכות מטעם המשרד מהוות מקור תקציבי טוב ליישום תכניות ופרויקטים שעולים בוועדה, והבקשות לתמיכה עוברות דרך אתר התמיכות הממשלתי מרכז"ה. [לרשימת קולות קוראים מתעדכנת ולהוראות להגשת בקשה לקול קורא.](#)

(2) **משאבי אכיפה נוספים לפקחים ברשות המקומית** - לרשות המקומית תקנים ייעודיים לפקחים לצרכי אכיפה של נושאי סביבה. בנוסף להם, קיימים עוד שני גופי אכיפה סביבתית נוספים: **המשטרה הירוקה**, זרוע האכיפה של המשרד להגנת הסביבה ופקחים של **רשות הטבע והגנים**, העוסקים בעיקר באכיפת חוקים הנוגעים לשמירה על ערכי טבע ומורשת. המשטרה הירוקה עוסקת בעיקר בנושאי עבריינות פסולת, שריפת פסולת, בנייה לא חוקית בשטחים הפתוחים, ורשות הטבע והגנים אוכפת בעיקר נושאים הקשורים לשמירה על מערכות טבעיות בריאות, לדוגמה החזקת מינים אקזוטיים. ניתן לשתף עם הגופים הללו פעולה בשני מישורים: הראשון, להזמין אותם לדיונים בוועדה כגורם מקצוע בנושאי מפגעים סביבתיים רלוונטיים בשטח הרשות. השני, הזמנה למבצעי אכיפה ייעודיים משותפים עם פקחי הרשות המקומית וגופים נוספים בהתאם למטרת המבצע.

(3) **שימוש בידע של המשרד להגנת הסביבה** - לכל ישיבת ועדת איכות סביבה מוזמן נציג השר להגנת הסביבה, הוא בעל ידע רב בנושאי סביבה נרחבים והינו משאב חיוני ליצירת ישיבות ועדות מקצועיות - מומלץ לוודא ולאשר את הגעתו. בנוסף, ניתן לקבל מידע מהמשרד להגנת הסביבה גם באמצעות בקשת חופש מידע וגם דרך היחידה הסביבתית או רכז תחום שלטון מקומי במחוז.

הזדמנויות:

(1) **קביעת יעדים משותפים לאכיפה** - הצלחת מהלך האכיפה תלוי בשיתוף פעולה של כלל הגורמים - פיקוח, תביעה עירונית, עובדי היחידה הסביבתית, רישוי עסקים ועוד. התיאום בין הגורמים ובקרה על טיב העבודה נמצאים גם באחריות יו"ר ועדת איכות סביבה. מומלץ לייצר שולחן עגול של כלל הגורמים ליישום מוצלח - לקבוע יעדי אכיפה, לקיים ישיבות מעקב ולנסות ולסייע בפתרון חסמים.

(2) **טיוב עבודת הפקחים** - לצורך אכיפת המדיניות הסביבתית עליה יוחלט בוועדת איכות סביבה ובמועצת העיר עומדים פקחים סביבתיים. ראשית, חשוב לבדוק שברשות המקומית קיימים מספיק תקנים לעבודת האכיפה ברשות המקומית וכדאי לוודא שהתקנים אכן מאוישים. בהמשך, מומלץ לקיים הכשרות שוטפות לפקחים ברשות בנוגע לכלל החוקים והכלים העומדים בידיהם. לרוב, היחידות האחראיות על הפקחים הן היחידה הסביבתית או אגף שפ"ע/ חזות העיר ברשות המקומית. את ההכשרות יש לתאם וליצור ביחד עם היחידה האמונה על הפקחים.

(3) **עזרה בניסוח חוקי עזר** - במשרד להגנת הסביבה מחלקת ייעוץ משפטי ורפרנט לאשכול שלטון מקומי, דרכו גם עוברים חוקי העזר של הרשויות המקומיות. ניתן להיעזר ברפרנט לניסוח חוקי עזר חדשים או לבקש ממנו נוסחים של חוקי עזר קיימים שכבר אושרו ברשויות

מקומיות אחרות לקיצור הליך אישור החוק. חשוב לדעת! חקיקת חוק עזר היא תהליך ארוך והצלחתו תלויה ברתימת ראש הרשות לעבודה משותפת.

(4) **השפעה על מדיניות ארצית** - מדיניות המשרד להגנת הסביבה מושפעת מאוד מהמתרחש ברשויות המקומיות, לכן קריטי לחבר את נציגי המשרד לצרכי הרשות, לשקף את החסמים לקידום מדיניות ואת הפעולות בהן המשרד יכול לעזור למימוש תכניות המקודמות על ידי ועדת איכות סביבה. מומלץ לצאת לסיורים במרחב הרשות המקומית ולקחת חלק פעיל בישיבות רלוונטיות שמזמין המשרד.

משרד האנרגיה והתשתיות

המשרד אחראי על משקי האנרגיה ומשאבי הטבע של מדינת ישראל ופועל להבטחת מענה לצרכי האנרגיה והתשתית המשתנים של המשק. חטיבת אנרגיה מקיימת במשרד פועלת לצמצום צריכת האנרגיה והפחתת פליטות גזי חממה, באמצעות קידום תהליכי התייעלות באנרגיה, ניהול משאבי אנרגיה מקומיים וקידום תהליכי ייצור אנרגיה נקייה בדגש על המרחב הבנוי בכלל המגזרים. בשנים האחרונות התרחב שיתוף הפעולה בין המשרד לשלטון המקומי, במטרה לעמוד ביעדים הלאומיים להתמודדות עם שינויי האקלים.

משאבי משרד האנרגיה לתמיכה בעבודת הרשות:

(1) **תמיכות וקולות קוראים** - בדומה למשרד להגנת הסביבה, גם משרד האנרגיה מציע תמיכות לרשויות המקומיות, בהתאם ליעדים המשרדיים והיעדים הלאומיים למעבר לאנרגיות מתחדשות. הנושאים הבולטים בהם משרד האנרגיה תומך ברשויות המקומיות הם גיבוש תכניות פעולה להיערכות לשינוי אקלים ואנרגיה מקיימת בשיתוף המשרד להגנת הסביבה ועבור פרויקטים לאנרגיה מתחדשת, גם בשיתוף משרד הפנים. כדאי לעיין בקולות הקוראים ובתנאים להגשה, וכמובן שכדאי לעקוב אחרי הקולות הקוראים המתפרסמים והגשת הבקשות על ידי היחידה הרלוונטית ברשות. [לרשימת הקולות הקוראים המיועדים לרשויות המקומיות.](#)

(2) **השתתפות בתכנית המאיץ** לגיבוש תכניות פעולה להיערכות לשינוי אקלים ואנרגיה מקיימת בשלטון המקומי - התכנית יצאה לדרך ב-2020 על ידי שיתוף פעולה בין המשרדים פנים, הגנת הסביבה ואנרגיה ותשתיות. מטרתה המרכזית היא הכנת תכנית פעולה להיערכות לשינוי אקלים ברשות המקומית תוך שנה, וכוללת ליווי של גורמי מקצוע שונים. עד כה התכנית סיפקה ליווי ל-10 רשויות מקומיות ו-2 אשכולות, וכעת מתקיים הסבב השני שלה, בו משתתפות 20 רשויות מקומיות. התכנית צפויה לצאת במחזורי נוספים בשנים הבאות. ראשית, כדאי לבדוק מי היחידה האמונה על תכנית היערכות לשינוי אקלים ברשות

והאם קיימת כזאת תכנית, אפילו בשלבי כתיבה. אם לא קיימת תכנית היערכות לשינויי אקלים, ניתן לשתף פעולה עם היחידה הסביבתית להגשת בקשה למחזור הבא של המאיץ, ובניתיים לגשת לקולות הקוראים של המשרד לקידום התחום באופן כללי. אם קיימת תכנית, מומלץ לבצע מעקב שוטף אחרי העמידה ביעדים וסיוע בהסרת חסמים .

הזדמנויות:

(1) **חברות בפורום האנרגיה לרשויות מקומיות** - מטרת הפורום היא העלאת נושא ניהול משאב האנרגיה ברשויות המקומיות על סדר היום, למידת עמיתים בין רשויות מקומיות וקידום מאמצים של רשויות בנושאים הנ"ל. בפורום חברים בעיקר גורמי המקצוע ברשויות המקומיות, אך ניתן לרכוש באמצעותו את השפה של התחום ולקבל ידע רב, בעיקר על פתרונות לחסמים שונים, לקחת רעיונות לפרויקטים וללמוד ממקרי בוחן מוצלחים של רשויות מקומיות אחרות. לפרטים נוספים והצטרפות [לחצו כאן](#).

(2) **שיתוף פעולה עם ממונה אנרגיה ברשות המקומית** - על פי תקנות מקורות אנרגיה, חייב כל תאגיד שצריכת האנרגיה השנתית שלו היא לפחות 300 טון שווה ערך נפט, למנות אחראי לקידום הצריכה היעילה של אנרגיה. על הממונה להיות בעל תעודת סיום קורס ממוני אנרגיה במוסד מאושר/ לעמוד בבחינת פטור מטעם המשרד. ממונה אנרגיה הוא עוד זרוע ביצוע אפשרית לקידום מדיניות ותכניות להפחתת פליטות חממה וזיהום אוויר, מעבר לאנרגיה מתחדשת ויעול אנרגטי ברשות המקומי. מומלץ להזמין את הממונה לישיבות ועדה רלוונטיות וכדאי לבצע מעקב אחר תכנית העבודה שלו .

(3) **שיתופי פעולה עם החברה הכלכלית של הרשות המקומית לקידום פרויקטים לאנרגיה מתחדשת** - תחום האנרגיה המתחדשת והיעול האנרגטי יכולים להוות מקור הכנסה לרשות המקומית, וכמובן גם חיסכון משמעותי. ניתן להזמין את החברה הכלכלית לסדרת דיונים בוועדה לחשיבה משותפת על מודלים כלכליים להרחבת השימוש באנרגיה סולארית. החברה הכלכלית יכולה להוות משקיע ראשוני, במקום הרשות, ולהינות אחר כך מהכנסה כלכלית לטובת הרחבת הפרויקטים בתחום .

(4) **קמפיין להעלאת אחוז הבתים בעלי גג סולארי** - לרשות המקומית קשר קרוב יותר לתושבים והתושבות בהשוואה למשרדים ממשלתיים, ולכן קמפיין להעלאת מודעות להתקנת פאנלים סולאריים על גגות בתים פרטיים יכול להתקבל בצורה נעימה יותר. נוסף שמבחינה ציבורית, קמפיין כזה, בהובלת מחזיק.ת תיק איכות סביבה, יכול לקבל אהדה רבה. חשוב לדעת שקיימות היום הטבות כלכליות שהופכות את ההשקעה לכדאית בבתיים צמודי קרקע. למשרד האנרגיה ורשות החשמל מעין [מערכת One Stop Shop](#) לעידוד תושבים להתקין פאנלים סולאריים על גגות בתיהם ולהקל על תהליך ההתקנה דרך ריכוז מידע על התהליך, יועצים, חברות התקנה ועזרה בחישוב ההשקעה הכלכלית. ניתן להזמין את נציגי

משרד האנרגיה ורשות החשמל לדיון בוועדת איכות סביבה ללמידה על המערכת ועל קמפיינים אפשריים להעלאת מודעות בנושא.

(5) **חברות בתאגיד אנרגיה אזורי** - ב-31.12.23 משרדי האנרגיה והפנים הכריזו על הקמת תאגידי אנרגיה ברשויות המקומיות. התאגידיים יאפשרו לרשויות מקומיות לעבוד בשיתוף חברות מהמגזר הפרטי במטרה להאיץ את קצב התקנת המערכות הסולאריות, מתקני האגירה ועמדות הטעינה לכלי הרכב החשמליים בשטחיהן, להתייעל בצריכת האנרגיה שלהן ולהקים מודלים חדשים לקידום אנרגיות מתחדשות. משרד הפנים מאשר את הקמת התאגיד לאחר הגשת בקשה של הרשות המקומית, לתנאים הנדרשים להגשת בקשה [לחצו כאן](#). חשוב לדעת, להקמת תאגיד אנרגיה יש לרתום את ראש ומנכ"ל הרשות המקומית, וביחד עם היחידה האמונה ברשות המקומית על פיתוח כלכלי, כדאי, ראשית, למפות את הצרכים והיכולות של הרשות המקומית.

רשויות ניקוז

בישראל פועלות [11 רשויות ניקוז בישראל](#) סטטוטוריות עצמאיות שאחראיות על המרחב האגני הטבעי. ברשויות חברות נציגי הרשויות המקומיות הנכללות בתחומן ונציגי ממשלה. תפקידן ניהול תשתיות הניקוז והגנה מפני שטפונות והצפות.

אפשרויות לשיתופי פעולה עם רשות הניקוז בה חברה הרשות המקומית:

- (1) **בקשה לחוות דעת מקצועית** - רשויות הניקוז בוחנות את התכניות המובאות לוועדת תכנון ובנייה המקומית והמחוזית עבור ניסוח חוות דעת. ניתן לבקש את חוות הדעת לעיון מרשות הניקוז עצמה או מהועדה המקומית לתכנון ובנייה.
- (2) **מאגר פתרונות לניהול נגר ברשות המקומית** - רשויות הניקוז מציעות פתרונות לניהול הנגר בתחומי הרשות, ובהתאם לתכניות הבנייה המוצעות. ניתן להתייעץ בנושא עם רשות הניקוז באופן ישיר לפני דיונים רלוונטיים בוועדת התכנון והבנייה בכל הקשור להתמודדות עם הצפות ושיטפונות.
- (3) **פרויקטים לניהול נגר בתחום הרשות** - רשויות הניקוז מוציאות לפועל פרויקטים לשיפור הניקוז וההגנה מפני שטפונות והצפות. ניתן להזמין את נציגי רשות הניקוז לוועדת איכות סביבה במטרה לייצר סדר עדיפויות משותף ביחד עם הרשות בהתאם לתכנית היערכות לשינויי אקלים של הרשות המקומית.

הזדמנויות:

(1) שיתוף פעולה עם רשות הניקוז - רשות הניקוז הינה מרכיב קריטי למימוש תכנית היערכות לשינויי אקלים. מומלץ להזמין את נציגי הרשות לישיבות רלוונטיות ולבקש חוות דעת על פרק ניהול שיטפונות והצפות בתכנית היערכות.

(2) אחריות משותפת של פרויקטים קהילתיים - במטרה לייצר חיבור עמוק יותר של הקהילה המקומית עם הסביבה הטבעית רשויות הניקוז מוציאות לפועל תכניות חינוך והסברה בבתי הספר ולתושבים. פרויקטים מסוג זה מחזקים מנהיגות מקומית ומגבירים את המעורבות האזרחית ברשות המקומית. ניתן להזמין להצגה בוועדה את הפרויקטים המובילים או לחילופין לקיים סיור של הוועדה בפרויקטים עצמם. מעבר להגדלת המעורבות שלך בתפקיד והיכרות מעמיקה עם השטח ובעיות הניקוז ברשות המקומית, קיימת כאן הזדמנות ליצירת קשר נוסף עם התושבים והתושבות.

ארגוני סביבה

בישראל פועלים ארגוני סביבה רבים, בפריסה ארצית ובתחומים שונים - טיפול בפסולת, שיקום נחלים, משפט סביבתי, בנייה ירוקה ועוד. ארגוני הסביבה מביאים איתם מקצועיות, היכרות טובה עם השטח וידע, מחקר ונתונים, כל אלה קריטיים ליצירת מדיניות סביבתית מיטיבה ברשות המקומית.

ארגון חיים וסביבה הוא ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל ומטרתו המרכזית היא העצמתה של התנועה הסביבתית בישראל. חיים וסביבה אמון על בחירת נציגי ארגוני הסביבה בוועדות התכנון המחוזיות והארציות ודואג למינוי נציגי סביבה בוועדות הרלוונטיות ברשויות המקומיות. הארגון מלווה את מחזיקי תיקי איכות סביבה ברשויות המקומיות ואת עבודת ועדות איכות סביבה. לסיכום פעילות קדנציה 2018-2023 בוועדות איכות סביבה שהפיק הארגון - [לחצו כאן](#).

בנוסף, פועלים בתחום הסביבה גם מרכז השלטון המקומי בישראל, [מרכז השלטון האזורי בישראל ופורום ה-15](#), המאגדים את כל העיריות והמועצות המקומיות, המועצות האזוריות והעיריות האיתנות בישראל, ולהם מחלקות סביבתיות שאמונות על קידום יוזמות ותכניות לשיפור השמירה על איכות הסביבה בתוך הרשויות המקומיות, יישום תכניות סביבתיות המשותפות למשרדי ממשלה ולמרכז, ייצוג הרשויות בתחום החקיקה הסביבתית, סיוע ביישום החוקים והחובות החלים על הרשויות והפצת מידע בנושאים סביבתיים. לרשימה המלאה של ארגוני הסביבה הפועלים בישראל [לחצו כאן](#).



שיתופי פעולה אפשריים עם נציגי ארגוני הסביבה:

(1) **נציג ארגוני הסביבה בוועדת איכות סביבה** - בכל ועדת איכות סביבה חבר נציג ארגוני הסביבה, בעדיפות לנציג שמתגורר בשטח הרשות המקומית. בנוסף אליו, מומלץ להזמין את כלל ארגוני הסביבה הפעילים ברשות המקומית לשיבות ועדות איכות סביבה וניתן לפרסם את נושאי הישיבות ברשימת דיוור מורחבת לנציגי ארגונים. שיתוף פעולה עם ארגוני סביבה וקהילות סביבה מקומיות יכולות לחזק את הקשר עם התושבים והתושבות ברשות.

(2) **ארגוני סביבה נותני שירות** - חלק מארגוני הסביבה מספקים שירות לרשויות המקומיות, בתחומי החינוך הסביבתי, יעוץ בנושאים שונים ושירותים נוספים, כמו הפעלת קורסים לתושבים ולעובדי הרשות בנושאי סביבה, התייעצות משפטית בסוגיות סביבתיות, מתן מענה לליקויים בהתנהלות הרשויות המקומית ושיפור מנגנוני התמודדות עם שינויי האקלים ברשות. לחיזוק הקשר עם ארגונים אלה ועם הפרויקטים שהם מובילים ברשות המקומית, אפשר לקיים התכנסות מיוחדת של ועדת איכות סביבה להצגת כלל הפרויקטים ושיתופי הפעולה.

(3) **שיתוף פעולה עם נציגי ארגוני סביבה בוועדות הרשות המקומית** - על פי חוק, לארגוני הסביבה נציגים **בוועדות התכנון, גופים ציבוריים** ובוועדת איכות סביבה ברשות המקומית. שיתוף פעולה בין נציגים אלו לבין יו"ר ועדת איכות סביבה, חברי הועדה וחברי המועצה בכלל יביא לעיצוב מדיניות סביבתית שאפתנית יותר. כדאי לתאם פגישות עבודה קבועות לאורך השנה לקידום נושאים ואג'נדה משותפים. בנוסף, מומלץ לקדם שיתוף פעולה הדוק עם נציגי ארגוני הסביבה החברים בוועדות התכנון השונות, מכיוון שמגוון סוגיות סביבתיות בשטחי הרשויות המקומיות נידונות בוועדות תכנון ארציות, בהן נוכחים הנציגים.

הזדמנויות:

(1) **יצירת פרויקט משותף** - באמצעות השתתפות הארגונים בדיונים, היכרות מעמיקה יותר שלך עם פועלם והיכרות מעמיקה שלהם עם עבודת הרשות, ניתן לקדם פרויקטים בתחומים שונים, לדוגמה יצירת מנהיגות סביבתית מקומית או שיקום אתר טבע בשטח הרשות המקומית. חשוב שהיחידה הסביבתית ברשות המקומית תהיה חלק בולט בעיצוב הפרויקט ומומלץ שהוא יענה על תכניות העבודה המשותפות שלך ושל היחידה.

(2) **שיתוף פעולה ליצירת סדר יום רשותי** - ארגוני הסביבה, כארגוני חברה אזרחית, פועלים להגדלת המעורבות האזרחית של התושב בתחום הרשות דרך הובלת מאבקים סביבתיים, יצירת מציאות סביבתית אלטרנטיבית והגדלת תחושת האחריות של התושב על נכסים ושטחים ציבוריים. אם קיים מאבק סביבתי ברשות המקומית שלך שאתה מרגישה מחוברת אליו, תוכלי לייצר שיתוף פעולה עם הארגונים המובילים את המאבק במספר דרכים:

השתתפות באירועים ציבוריים, הזמנה של מובילי המאבק לדיונים בועדת איכות הסביבה, קיום דיוני מעקב אחר פעילות הרשות המקומית בנושא. כמובן שגם כאן, מעבר להגדלת הסיכוי להצלחה במאבק, קיים ערוץ נוסף לחיזוק הקשר עם התושבים והתושבות ברשות.

קרון קיימת לישראל (קק"ל)

קק"ל עובדת בשיתוף פעולה עם הרשויות המקומיות בישראל לאורך שנים, והיא מסייעת בצמצום פערים והשקעה בפרויקטים נרחבים ברחבי הארץ, בין היתר בנושאים של חינוך סביבתי ופיתוח סביבתי. בהמשך לכך, קק"ל מפרסמת קולות קוראים רבים בתחומים מגוונים לפיתוח הרשות המקומית, שמהווים מקור מימון נוסף ליישום תכניות סביבתיות ואקלימיות בשטח הרשות. לרשימת הקולות הקוראים המתעדכנת [לחצו כאן](#). כמו כן, לקק"ל שני שיתופי פעולה בולטים עם רשויות מקומיות [הגובלות ביערות לבין קק"ל](#). האחד, מטרתו מניעת שריפות ושמירה על אזורי חיץ, והשני מתמקד [בגיוס הקהילה לשמירה על היער](#) בקרבת הבית.

בנוסף, קק"ל מייצרת שיתופי פעולה עם מועצות אזריות ומועצות מקומיות בפרויקטים סביבתיים שונים, למשל סלילת שביל הליכה בבית חולים העמק בעפולה לחיזוק הקשר בין סביבה לבריאה לגוף בריא או טיילת לצד נחל ותיקים באופקים. ניתן ליצור קשר עם קק"ל ולהזמין לדיוני ועדת איכות סביבה לסקירה בנושא סיכונים אקלימיים הקשורים לשריפות ועבור הצגת אפשרויות לשיתוף פעולה עם הרשות המקומית.

רשות הטבע והגנים (רט"ג)

רשות ממשלתית הפועלת כזרוע ביצוע לשמירה על מגוון מינים ותפקוד המערכות האקולוגיות מטעם המשרד להגנת הסביבה. הרשות מנהלת שמורות טבע, גנים לאומיים ואתרי מורשת ותרבות האדם (שמהווים כרבע משטחי המדינה). בנוסף, הרשות עוסקת בחינוך ושיתוף הציבור לשמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת.

מערכת היחסים של רט"ג עם הרשויות המקומיות מתקיימת בעיקר ברשויות הגובלות בשמורת טבע או שיש שמורות טבע בשטחן. אז מתקיים ניהול משותף של אתרי טבע והמורשת בעיקר בהיבטים של בטיחות מבקרים, שמירה על ערכי הטבע, שיתוף הציבור ועוד. בנוסף, לרשויות מקומיות אלה מוצעות פעילויות חינוך והסברה בהתאם למטרות רט"ג, לדוגמה - הסברה לחקלאים למניעת הרעלות חיות בר, שיעורי חינוך סביבתי לתלמידים לשמירה על בריכת חורף בשטח היישוב ועוד.

שיתוף פעולה קריטי נוסף נרקם בעת הכרזה של שמורת טבע חדשה, אז יש לקבל את אישורו וחתמתו של ראש הרשות המקומית אם שמורת טבע המיועדת נמצאת בשטח הרשות המקומית.

[ניתן ליצור קשר עם רט"ג](#) ולהזמין לדיוני ועדת איכות סביבה לסקירה בנושא שמירה על שטחים פתוחים ומיני חי וצומח, חיים לצד חיות הבר ועבור הצגת אפשרויות לשיתוף פעולה עם הרשות המקומית.

חברות ורשויות ממשלתיות נוספות הפועלות באופן מקומי

במפרץ חיפה פועלת רשות נחל הקישון, ובגוש דן פועלות רשות נחל הירקון וחברת פארק אריאל שרון. בנוסף, החברה הממשלתית להגנה על המצוק החופי עובדת עם רשויות החוף והחברה לשירותי איכות סביבה עובדת בעיקר מול עיריית באר שבע והרשויות השכנות לנאות חובב.

רשויות הנחל פועלות תחת המשרד להגנת הסביבה לקידום משותף של תוכניות ופרויקטים לטובת שיקום נחלי הקישון והירקון, גם דרך אכיפה בנושאי מניעת זיהום נחל הירקון ויובליו. במועצת רשות הנחל יושבים ראשי הרשויות המקומיות בהן זורם הנחל, סגני ראשי ערים נבחרים ונציגי ציבור.

חברת פארק אריאל שרון, החברה להגנה על המצוק החופי והחברה לשירותי איכות סביבה הינן חברות ממשלתיות הפועלות גם כן תחת המשרד להגנת הסביבה. הדירקטוריון מתמנה על ידי השר להגנת הסביבה בהתייעצות עם הוועדה לבדיקת מינויים בשירות הציבורי, חברים בו נציגי הרשויות המקומיות בשטחן פועלות החברות, נציגי ציבור ונציגי ממשלה.

אחת ההזדמנויות החשובות מול גופים לו, היא האפשרות לחברות במליאת הרשות או בדירקטוריון החברה. לנציגי הרשות היושבים במועצת הרשות או בדירקטוריון החברה יכולת השפעה על תכנית העבודה, האסטרטגיה והקצאה התקציב של פעילותן. מדובר בכוח פוליטי משמעותי להשפעה על המרחב הסביבתי של הרשות המקומית - פארקים לתושבים לשעות הפנאי, יצירת ריאות ירוקות לבריאות התושבים ועוד.

השירות הווטרינרי ברשות המקומית

לשירות הווטרינרי ברשות תפקידים עיקריים שמטרתם שמירה על בריאות ציבור התושבים :
1. טיפול בבעלי החיים - פיקוח ומניעה של מחלות העוברות מבעלי חיים לבני אדם, אכיפת חוק צער בעלי חיים, פיקוח על פינות חי וחנויות לממכר בעלי חיים, טיפול בבעלי חיים פצועים, מניעת מטרדים הנגרמים על ידי בעלי חיים, עיקור חתולי רחוב וטיפול בכלבים משוטטים ופעילויות חינוך והסברה.

2. פיקוח על מוצרי מזון שמקורם מהחי - באמצעות בחינת בקשות לרישוי עסקים, פיקוח וטרינרי על פעולות שחיטת בעלי חיים ברשות, בכפוף לנהלי משרדי החקלאות והבריאות.

מומלץ לוודא שכל התקנים בשירות הווטרינרי מאוישים, להזמין את הווטרינר הרשותי להציג את תכנית העבודה של השירות בוועדה לאיכות סביבה ולפקח אחר פעילותו לאורך הקדנציה .

לסיכום, מטרת המיפוי וזיהוי ההזדמנויות והמשאבים היא קריטית עבור פעילות מקצועית שלך ושל ועדת איכות סביבה. מכון שיטה יעדכן מעת לעת בסוגיות סביבתיות ואקלימיות חשובות לעבודתך ובמשאבים והזדמנויות אפשריים נוספים ועומד לרשותך בכל עת להתייעצות ועזרה במיצוי ממשקי העבודה המוצעים לעיל. בהצלחה!

[מכון שיטה - מכון למדיניות מקומית](#)

מכון שיטה פועל ליצירת מעטפת מקצועית לנבחרי ציבור ברשויות המקומיות באמצעות כלים של מדיניות מעשית, ליווי, פיתוח ומחקר.

חברת מועצה לחצו כאן להצטרפות לקבוצת חברי.ות המועצה שלנו:

<https://whatsform.com/wtwyui>

כתבו לנו: info@shittah.org